EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 3.11.2025
COM(2025) 658 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o živilih in živilskih sestavinah, obsevanih z ionizirajočim sevanjem v letih 2022 in 2023

Kazalo

POVZETEK 2
1 OZADJE 2
2 ODOBRENI OBJEKTI ZA OBSEVANJE 3
3 REZULTATI PREGLEDOV OBJEKTOV ZA OBSEVANJE V LETIH 2022 IN 2023 3
4 REZULTATI PREGLEDOV V FAZI TRŽENJA PROIZVODOV 5

POVZETEK

V skladu s členom 7(3) Direktive 1999/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. februarja 1999[1] o približevanju zakonodaje držav članic o živilih in živilskih sestavinah, obsevanih z ionizirajočim sevanjem, morajo države članice Komisiji vsako leto predložiti:

– rezultate pregledov objektov za ionizirajoče obsevanje, vključno s kategorijami in količinami obsevanih živil in uporabljenih doz, ter

– rezultate pregledov v fazi trženja proizvodov.

Člen 7(4) navedene direktive zahteva, da Komisija v *Uradnem listu Evropske unije* objavi poročilo na podlagi informacij, ki jih nacionalni nadzorni organi predložijo vsako leto.

To poročilo zajema obdobje od 1. januarja 2022 do 31. decembra 2023. Vsebuje zbirko informacij, ki so jih Komisiji poslale države članice EU in Severna Irska.

Tri države članice EU in države Efte v letih 2022 in 2023 niso predložile podatkov.

Obdobje: od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2023

Zadevne države: države članice EU in Severna Irska

Objekti za obsevanje:

– Število držav z odobrenimi objekti: 13 držav članic in Norveška

– Število odobrenih objektov: 23

– Število zaprtih objektov: 0

– Število držav, v katerih se izvaja obsevanje: 10 držav članic

Podatki o obsevanju:

– Količina obsevanih proizvodov: 4 198,2 tone (–16,5 % v primerjavi z letoma 2020 in 2021)

– Glavne obsevane kategorije proizvodov: zamrznjeni žabji kraki (70,31 %), posušena aromatična zelišča, začimbe in vrtna zelišča (27,62 %) in mehansko izkoščeno perutninsko meso (2,07 %)

– Glavni kraj obsevanja: Belgija (69,9 %)

Pregledi v fazi trženja:

– Število analiziranih vzorcev: 7 205

– Število neskladnih vzorcev: 51 (0,71 %)

– Glavne analizirane kategorije proizvodov: zelišča in začimbe (46,97 %) ter žita, semena, zelenjava in sadje ter proizvodi iz njih (23,36 %)

1 OZADJE

Obsevanje živil je obdelava živil z določeno vrsto sevalne energije, imenovane ionizirajoče sevanje. Sevalna energija ima različne valovne dolžine in stopnje moči ter izgine, ko se odstrani vir energije. Obsevanje se uporablja za sanitarne in fitosanitarne

[1] Direktiva 1999/2/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. februarja 1999 o približevanju zakonodaje držav članic o živilih in živilskih sestavinah, obsevanih z ionizirajočim sevanjem (UL L 66, 13.3.1999, str. 16). ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1999/2/2008-12-11

namene, in sicer za uničenje patogenih bakterij (kot so *Salmonella*, *Campylobacter* in *E. coli*), ki lahko povzročijo zastrupitev s hrano, in uničenje organizmov, škodljivih za rastline ali rastlinske proizvode, kot so žuželke ali drugi škodljivi organizmi. Uporablja se tudi za upočasnitev zorenja sadja, preprečevanje brstenja ali kalitev zelenjave (kot sta čebula in krompir), da se tako podaljša rok uporabnosti živil. Obsevanje živil ne more nadomestiti ustreznega ravnanja z živili. Obsevana živila je še vedno treba ustrezno hladiti in skuhati pred zaužitjem, kadar se to zahteva.

Regulativni okvir EU za obsevanje živil (t. i. direktivi o obsevanju živil) sestavljata:

– Direktiva 1999/2/ES (okvirna direktiva). Ta direktiva vsebuje določbe za proizvodnjo, trženje in uvoz živil in živilskih sestavin, obsevanih z ionizirajočim sevanjem;

– Direktiva 1999/3/ES (izvedbena direktiva) Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. februarja 1999 o izdelavi seznama Skupnosti za živila in živilske sestavine, obsevane z ionizirajočim sevanjem[2]. Ta seznam trenutno vključuje le eno kategorijo živil, tj. posušena aromatična zelišča, začimbe in vrtna zelišča.

Komisija poleg tega v *Uradnem listu Evropske unije* objavi seznam nacionalnih dovoljenj za druga živila in živilske sestavine, ki se lahko obsevajo z ionizirajočim sevanjem.

Živila in živilske sestavine se lahko obsevajo z ionizirajočim sevanjem samo v odobrenih objektih za obsevanje. Odobritve za objekte na ozemlju EU izdajajo pristojni organi držav članic. V skladu s členom 7(3) Direktive 1999/2/ES morajo države članice Komisiji predložiti seznam odobrenih objektov za obsevanje. Ta seznam je objavljen v *Uradnem listu Evropske unije*[3].

V skladu s členom 6 Direktive 1999/2/ES morajo biti vsa obsevana živila ali vse obsevane živilske sestavine sestavljenih živil označena z besedami „obsevano“ ali „obsevano z ionizirajočim sevanjem“.

Za nadzor pravilnega izvajanja zahteve glede označevanja in odkrivanje živil, ki so bila morda nezakonito obsevana z ionizirajočim sevanjem, je Evropski odbor za standardizacijo (CEN) določil več analitskih metod.

2 ODOBRENI OBJEKTI ZA OBSEVANJE

Ob koncu poročevalskega obdobja (od 1. januarja 2022 do 31. decembra 2023) je bilo v EU 23 odobrenih objektov za obsevanje v 13 državah članicah: Francija (5), Nemčija (5), Bolgarija (2), Nizozemska (2), Španija (1), Belgija (1), Češka (1), Hrvaška (1), Estonija (1), Italija (1), Madžarska (1), Poljska (1) in Romunija (1).

Od navedenih 13 držav članic z objekti za obsevanje dve v letih 2022 in 2023 nista obsevali nobenih živil, ena pa ni predložila podatkov.

3 REZULTATI PREGLEDOV OBJEKTOV ZA OBSEVANJE V LETIH 2022 IN 2023

V letih 2022 in 2023 je bila v državah članicah EU z ionizirajočim sevanjem obsevana skupna količina 4 198,2 tone živil. Obsevanje je potekalo predvsem v Belgiji, kjer je bilo obdelanih 69,9 % obsevanih živil v EU.

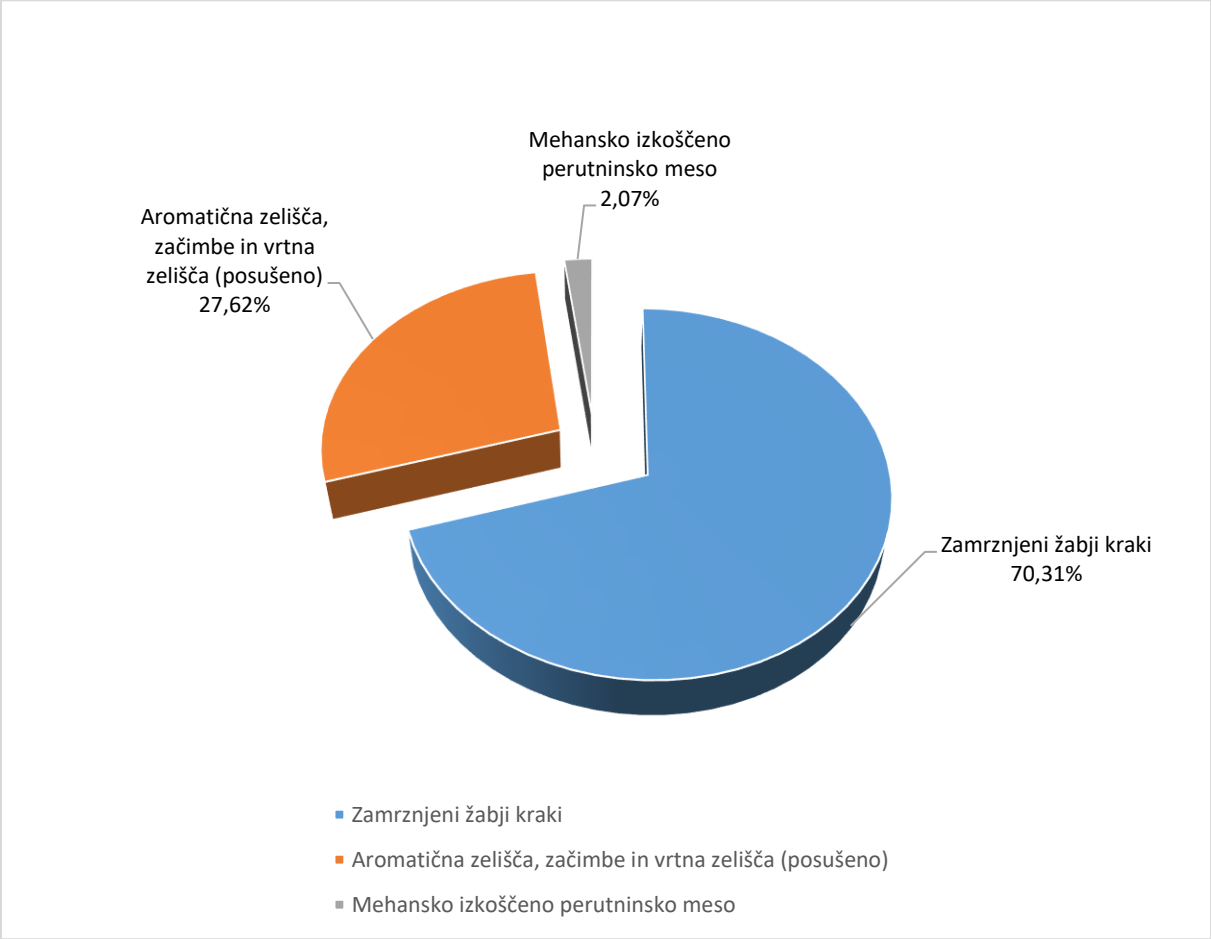
[2] UL L 66, 13.3.1999, str. 24.

[3] UL C 37, 30.1.2019, str. 6.

Glavne tri obsevane kategorije proizvodov v EU so bile žabji kraki (70,31 %), posušena aromatična zelišča, začimbe in vrtna zelišča (27,62 %) in mehansko izkoščeno perutninsko meso (2,07 %).

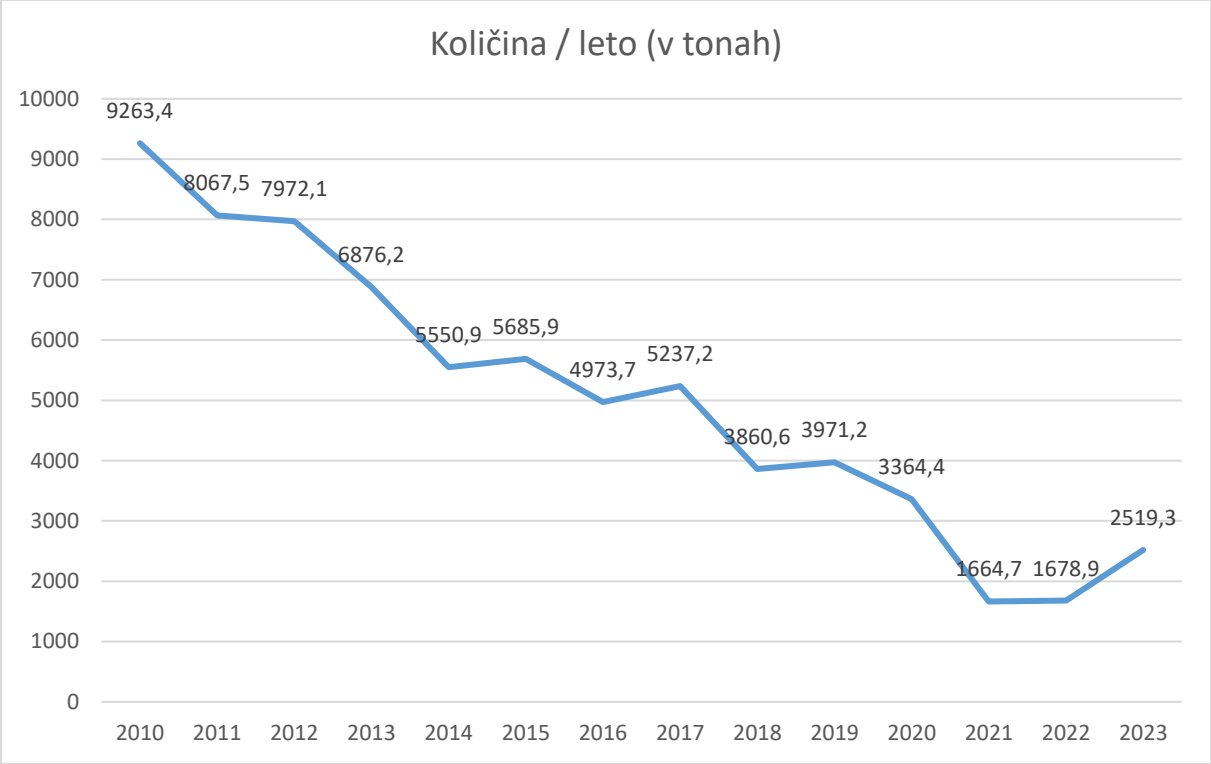
Slika 1 prikazuje porazdelitev obsevanih proizvodov v odobrenih objektih v državah članicah EU v letih 2022 in 2023.

Slika 1 – Porazdelitev po kategorijah obsevanih živil v EU v letih 2022 in 2023

Količine živil (v tonah), obsevanih z ionizirajočim sevanjem v EU, se od leta 2010 zmanjšujejo, kot je prikazano na sliki 2.

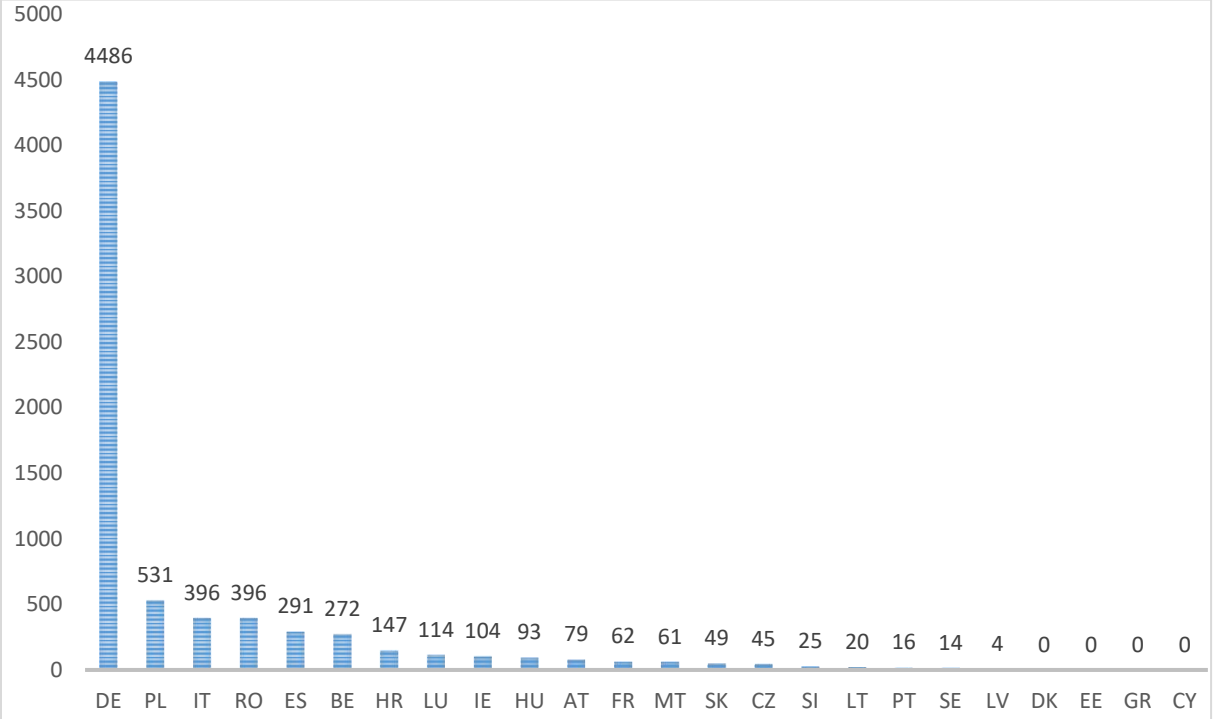
Slika 2 – Količine živil, ki so bile od leta 2010 obsevane z ionizirajočim sevanjem v odobrenih objektih za obsevanje v Evropski uniji

4 REZULTATI PREGLEDOV V FAZI TRŽENJA PROIZVODOV

V letih 2022 in 2023 je 20 držav članic EU analiziralo 7 205 vzorcev za odkrivanje ioniziranih živil v fazi trženja (vključno z živili, uvoženimi iz držav nečlanic EU), kar je skupno v povprečju za 6 % manj kot v letih 2020 in 2021. Podatki za vsako državo članico so na voljo v Prilogi II in so povzeti na sliki 3.

Slika 3 – Število vzorcev, analiziranih v fazi trženja proizvodov v posamezni državi članici v letih 2022 in 2023

Štiri države članice v letih 2022 in 2023 niso izvedle nobenih analitskih pregledov v fazi trženja proizvodov zaradi pomanjkanja laboratorijskih zmogljivosti (Ciper in Grčija), kadrovskih omejitev (Estonija) ali drugih razlogov (Danska).

Od skupaj 7 205 analiziranih vzorcev ni bilo skladnih 51 vzorcev (0,71 %), 105 vzorcev (1,46 %) pa je dalo neopredeljive rezultate. Ugotovljene neskladnosti so večinoma zadevale nepravilno označevanje in prepovedano obsevanje. Odstotek neskladnosti (0,71 %) je bil nekoliko nižji kot v prejšnjem poročevalskem obdobju 2020–2021 (0,9 %).

Kot je prikazano na sliki 4, sta bili na stopnji trženja glavni analizirani kategoriji živil zelišča in začimbe (46,97 %) ter žita, semena, zelenjava in sadje ter proizvodi iz njih (23,36 %).

Slika 4 – Kategorije živil, analizirane v fazi trženja proizvodov v Evropski uniji v letih 2022 in 2023

